Toespraak D66 Congres Rotterdam, 12 Mei 2007

Congres,

Begin deze week was ik een paar dagen in Brussel, in Europa. En het weekend daarvoor was ik aanwezig bij de herdenking van de capitulatie van de nazi's in Wageningen.

Lopend door Brussel realiseerde ik me meer en meer hoe ver we met het naoorlogs Europa gekomen zijn.

27 landen, waaronder dertien voormalig dictaturen zijn inmiddels veel meer dan een economische eenheid.

Europa-dag mag deze week dan nagenoeg onopgemerkt voorbij zijn gegaan. Twee jaar na het Nederlands NEE blijkt de vermeende scepsis mee te vallen. Volgens de laatste peiling steun van 72%; een aardig kiezerspotentieel, dunkt me.

De start van Europa was vrede en veiligheid.

Klimaat kan Europa nu nieuwe uitdaging geven, draagvlak bezorgen.

Klimaat, migratie, energie en concurrentie vragen om visie en om lef.

Angela Merkel een voormalig Oost-Duitse pakt verrassend het voortouw.

Brown zal Europa niet laten ontsnappen met een ook al verrassend vernieuwende conservatief Cameron in zijn nek.

Sarkozy speurt ondertussen op z'n superjacht, lurkend aan overwinnings-champagne, naar zijn Europa.

Bewust van de klassieken schuimt hij het middellands zeegebied daarvoor af. Vermomming als stier is in zijn geval niet meer nodig.

En wat doet Balkenende? Ons kabinet stuurt staatssecretaris Timmermans door Europa. "Vindt u ook niet dat het een onsje minder mag?" vraagt de medeopsteller van de grondwet in elke hoofdstad.

"We hebben de Polen al aan ons zijde".

Laten we ophouden met deze poppenkast!

Uit angst voor onze eigen bevolking hangt het kabinet aan het veto,

onderstreept het scherpe toelatingscriteria en waarschuwt het met de SP voor een superstaat.

Maar het meest schrijnend zijn de Europese grondrechten.

Als dat handvest nou maar overboord wordt gezet, zo redeneert het kabinet, dan hebben we een mini-verdrag, dan is het geen grondwet.

Alsof iemand dáár tegen heeft gestemd; stakingsrecht, ontslagbescherming, recht op zorg, op sociale zekerheid, consumentenbelangen.

Het referendum zei NEE, maar Europa moet door.

Nederland moet terug in de voorhoede.

Niet mokkend, maar overtuigd.

Ik wil een nieuw verdrag

met grondrechten,

met meer democratie,

met een gedeeld buitenlands- en defensiebeleid

en met een ambitieuze agenda voor klimaat en energie.

Zeus haalde zijn prinses Europa uit het land van Tyrus en Sidon, het huidige Libanon.

En daarmee stopt Europa dus óók niet bij de Bosporus.

Congres,

De uitslag van de verkiezingen, ook nog die van de Provinciale Staten,

was niet goed. Niet goed, maar geen verrassing.

We zijn de laatste jaren in steeds zwaarder weer gekomen.

En het is goed dat we het daar vandaag over hebben gehad

en dat ook niet geforceerd proberen af te sluiten.

Maar bij het laatste congres kreeg ik veel bijval toen ik zei te willen stoppen met navelstaren.

En toch is het belangrijk dat we fouten hebben erkend en ervan hebben geleerd.

Dat geeft ons nu recht van spreken.

Debat zoals u dat vanmorgen wilde, is spreken met elkaar,

niet over elkaar.

Fouten erkennen is één, maar dáármee is vertrouwen van de kiezer nog niet terug,herkenbaarheid nog niet hersteld.

Mensen willen eerst zien, voordat ze weer geloven.

Maar één fase zijn we wel al voorbij. De vraag naar ons bestaansrecht.

"Geef me dan één goede reden om nog op jullie te stemmen",

hoorde ik in november. Het zal jullie maar al te bekend voorkomen.

Het beeld was ook niet rooskleurig.

En nog sta ik niet te juichen, maar onze eerste 100 dagen waren meer dan een trainingskamp.

Fatma, Boris en ik zijn klaar voor de klim.

Het politieke landschap is inmiddels veranderd.

Wie had vorig jaar kunnen voorspellen dat de zeepbel van 60 PvdA zetels zo zou zijn uiteengespat.

Dat de VVD niet Verdonk koos, maar wel haar koers

en dat er een kabinet zou komen: een contramal van Paars, een contramal van ons.

Vijf jaar na Fortuyn is luisteren naar de kiezer doorgeschoten naar angst voor de massa. Angst voor de massa.

Focusgroepen en peilingen beheersen het debat.

Niet het standpunt maakt de peiling, de peiling maakt het standpunt.

Niemand had zich ooit druk gemaakt over dubbele nationaliteiten. Maar één steen in de vijver bracht alle grote partijen in verlegenheid.

Alle grote, dus ook de SP.

Al zakte Marijnissen pas na een paar weken door het ijs.

"Wat de massa wil" gijzelt het politieke denken.

Nu wordt ons aangepraat dat het "samen-gevoel" van Balkenende IV past bij de tijdgeest.

Paars is voorbij, zegt minister Rouvoet. Voltooid verleden tijd.

Tja, als ik me zou baseren, zoals hij zegt, op de jaren '60 en '90,

waar baseert hij zich dan op?

Het jaar nul?

Het is verleidelijk ons te laten neerzetten als de tegenhanger van de Christen Unie. En hoewel ik ons beschouw als de waakhond van de medisch ethische thema's en homo- en vrouwenrechten, doet ons dat tekort. Het doet afbreuk aan onze veel bredere agenda.

Een probleem van de tijdsgeest mag dan behoudzucht zijn, nationalisme en intolerantie.

Het gebrek aan een politiek antwoord is een groter probleem.

Waar tot voor kort iedereen het midden opzocht, is het nu druk op de flanken.

En partijen raken daardoor op drift.

De VVD worstelt met een eigen dubbele loyaliteit.

Rutte zit niet op de bagagedrager van Wilders, zoals ik ergens las.

Hij zit achterop de tandem; hij stuurt niet, maar trapt wel mee.

De deconfiture van de PvdA vind ik pijnlijker.

Met de hete adem van Marijnissen in z'n nek en onder druk van confessionele behoudzucht heeft de partij van Wouter Bos haar sociaalliberale veren afgeschud.

Zijn, maar ook onze sociaaleconomische én bestuurlijke hervormingsagenda is in dat geweld gesneuveld.

Geen Schadenfreude, begrijp me goed.

Ons past bescheidenheid.

Maar bij mijn verkiezing tot lijsttrekker zei ik dat ik met mijn armen wijd tussen PvdA en VVD door kon.

Die voorspelling lijkt meer dan uit te komen,

nu al lopen we er met zijn drie-en hand-in-hand tussendoor.

Het kabinet is nu op stage, 100 dagen.

Wij hadden hierover zo onze bedenkingen.

Nog steeds verdenk ik ze ervan dat het een uitgestelde onderhandelingsperiode is, maar wie weet levert het nog wat op.

Het zou mooi zijn als het kabinet tot inkeer komt.

Dat sommige afspraken binnen de coalitie achteraf gezien toch niet zo verstandig zijn.

Luisteren naar mensen is goed,

maar je kunt niet iedereen te vriend houden.

En verdelende rechtvaardigheid, of erger nog, verdeel en heers,

leidt maar al te vaak tot verlamming, tot stagnatie.

Ik heb bij de eerste regeringsverklaring gezegd;

ik sta niet tegenover u,

zeker ook niet achter u,

maar naast dit kabinet.

Laat ik daarom een paar suggesties doen:

Balkenende II heeft een gedurfde hervormingsagenda ingezet.

Premier, ook dat kabinet had uw naam, waarom zet u niet door?

Waarom niet meer ingezet op onderwijs? Op kennis?

Premier, u als voorzitter van dat innovatieplatform, waarom hebt u dat geld niet geregeld?

Het gaat om groot geld, miljarden.

Inderdaad je kunt niet alles, maar je moet wel keuzes maken.

Dat hebben wij gedaan: onderwijs, onderwijs, onderwijs.

En niet inkomenssubsidies, schoolboekensubsidies en werkgelegenheidsubsidies.

Vijf nieuwe vormen van Melkert-banen!

Liever echte conciërges op school dan een kunstbaan.

Want zelfs Wolfowitz was niet zeker van zijn Melkertbaan.

Pak door met de Randstadprovincie, denk eens groot,

zeg ik tegen het kabinet.

In Europa legt provincialisme het af tegen Londen, Parijs, Berlijn.

Ideologie kan hier het probleem niet zijn.

Laat regenten niet ook deze vernieuwing frustreren.

Een compliment zou ik willen maken voor het aangekondigde klimaatbeleid. Ambitieus, ook financieel.

Maar let ook hier op de belangen.

Technisch en economisch zal het wel lukken, maar energie is markt.

Aandeelhouders zullen investeringen in booreilanden en pijpleidingen uitbetaald willen zien.

Ik roep minister Bos op om daar nu al een strategie voor uit te zetten,

op zijn minst een mening over te hebben.

Bij Dé Bank liep hij deze weken toch achter de feiten aan.

Ook bankbestuurders kunnen regenten zijn.

Of het nou banken zijn of energiebedrijven,

de overheid heeft hier wel degelijk een taak.

Een sterke markt heeft geen last van een sterke overheid.

Participatie is ook het belang van de werknemer, van de consument.

O ja, en laat ik niet vergeten _ Irak.

Nu het kabinet én de Eerste Kamer nog niet helemaal gevormd zijn.

Waarom toch niet dat onderzoek?

"Samen weten, is samen leren".

Mijn moeder zou zeggen: voor het aan tafel gaan, eerst handen wassen!

Zo maar wat suggesties voor het kabinet.

Want voor je het weet volgt na de 100-dagen snuffelstage een muurvast arbeidscontract van vier jaar.

Daar komt dan geen flexibel ontslagrecht meer aan te pas.

Zeker niet nu zelfs een motie van afkeuring niet meer tot direct vertrek leidt in Den Haag.

Maar laat dit kabinet ook maar vier jaar zitten.

Laat de komende jaren D66 opbouwen, onderscheiden, maar ook tijd nemen.

Laat in die vier jaar duidelijk worden waar de verschíllen zitten,

ook in de oppositie.

Iedereen heeft nu de mond vol van liberalisme.

Sociaal liberaal, vrijzinnig liberaal, liberaal democratisch.

Waarom moet je in Nederland liberaal altijd duiden en van adjectieven voorzien?

Waarom ben je als "liberal" in Amerika een halve communist

en moet je je hier verdedigen geen rechtse asfalt-veiligheid-het is wel genoeg met die buitenlanders-conservatief te zijn?

Het liberalisme in zijn zuivere vorm is sociaal, is vrijzinnig

en zet zeker de democratie in als belangrijkste machtsmiddel.

Als machts-verdelings-middel.

Ik ben democraat, ik ben vrijzinnig, ik ben liberaal.

En dat je sociaal bent, blijkt uit je handelen!

In al mijn politieke handelen ben ik gericht op en vanuit het individu.

Het individu zelf; zelfstandig, zelfbewust, zelfverantwoordelijk

Een samenleving, zeg ik tegen dit "samen"-kabinet.

Is een som van individuen, niet een verdeling van een collectief.

Het individu in vrijheid.

En dan niet vrijheid maximaal, maar optimaal.

Het individu verantwoordelijk in die vrijheid door zelfbeschikking en zelfontplooiing.

Niet door groepsdenken en groepsbenadering.

Respect begint met zelfrespect.

Hiervoor strijden, hierop je politiek baseren heeft te maken met je kijk op de samenleving, je kijk op beschaving.

Mag ik het concreet maken:

Als ons TBS-systeem onder vuur ligt. Een systeem waarin wij meer dan 80 jaar streven naar resocialisering, naast straffen. Dan moeten we continu verbeteren, maar nooit wijken voor de waan van de dag.

En dus ook geen uniformen voor jeugddelinquenten om de bling-bling-cultuur te doorbreken.

Macho-cultuur afpakken is één, maar wat geef je terug?

Je bouwt persoonlijkheid op, je breekt hem niet af.

Als een Franse scholiere tragisch omkomt na het gebruik van paddo's, moeten we durven blijven staan voor een realistisch softdrugsbeleid.

Aantoonbaar het beste beleid ter wereld.

16- en 17-jarigen leg je ook niet droog, mevrouw Ter Horst.

Want jongeren die zich vanaf 14 verplicht moeten identificeren,

begeleid je in het ontwikkelen van die identiteit. Je breekt hem niet af.

Als terroristen onze democratie willen vernietigen. Dan mogen we ons nooit een tegenstelling laten opdringen tussen vrijheid en veiligheid.

Wij staan voor privacy,

wij staan voor burgerrechten

en wij staan zeker voor hen die gegeneraliseerd worden vanwege hun geloof of huidskleur. Daar staan wij pal voor.

Ik zal niet ontkennen dat door het tempo van onze ontwikkeling en de globalisering er een nieuwe tweedeling kan ontstaan.

Nieuwe insiders en outsiders.

Ik zal niet ontkennen dat dit links en rechts conservatisme in de hand werkt.

Ik zal niet ontkennen dat dat behoefte creëert aan duiding,

en dat sommigen antwoord in het geloof vinden.

En daarmee anderen verantwoordelijk willen maken en houden voor dat proces.

Immigratie, globalisering, digitalisering en persoonlijke rechten en vrijheden zijn zeer snel over ons heen gekomen.

De individuele welvaart was nog nooit zo hoog.

De 20ste eeuw kende een ongelooflijke ontwikkeling en emancipatie van het individu.

De vraag is niet of we daarmee doorgaan, maar hoe.

Wij stellen iedereen in staat erbij te horen.

Zijn plek te hebben.

Wij gunnen het iedereen medeverantwoordelijkheid te dragen,

deel te zijn van de gemeenschap.

Wij kunnen er niet tegen als mensen apart staan.

Buiten hun schuld hun hand moeten ophouden.

Wij strijden voor rechten van mensen.

Recht om te werken, recht om hulp te krijgen bij tegenslag,

het recht ook om plichten te hebben.

Wij zoeken altijd naar middelen om dingen beter te doen,

rechtvaardiger te doen,

dingen te doen die ons hart ons ingeeft,

maar we houden wel ons verstand erbij.

De vraag is niet of we daarmee doorgaan, maar hoe.

Dat geldt ook voor onze partij: D66.

In de roep om hergroepering vraag ik mij steeds één ding af.

Wat zou ik dan willen veranderen aan de inhoud van mijn partij?

Wat in het verkiezingsprogramma is te smal of te breed?

Als verandering alleen betekent het verleden afschudden,

dan is mijn antwoord: ik ben er trots op.

D66 kent geen stromingen, maar vertegenwoordigende individuen in elk tijdsperk.

De partij is wat wij ervan maken.

Niet alleen wij in Den Haag.

De partij is ook wat jullie ervan maken.

Zeker in de afdelingen is dat nu een uitdaging.

En toch ligt daar de start voor herstel.

Door onze partij is de afgelopen 40 jaar veel veranderd.

In het begin als reactie op de tijdgeest, soms de tijdgeest vooruit, vaak ertegenin.

Democraten,

Altijd gold voor mij: D66 is geen doel, maar een middel.

Het ging ons nooit om de partij, maar om het gedachtegoed.

Maar nu, de komende jaren is het mijn doel

om met jullie van D66 weer hét middel te maken

om voor dat gedachtegoed een groter draagvlak te krijgen.

Dank u wel!